

tinjo. Za kobile brez žrebet: Anton Majselj iz Št. Jarneja 30 gld.; Janez Dvornik iz Krške vasi 20 gld.; Janez Globenek iz Stare vasi 15 gld.; Janez Majcen iz Št. Janža srebrno svetinjo. Anton Barberič iz Čadreža srebrno svetinjo. Za žrebeta: Anton Štraus iz Kostanjevice 10 gld.; Josip Gričar iz Malenc 10 gld.; Janez Marinšek iz Cerkljan 10 gld.; Fran Recel iz Prekopa 10 gld.; Viktor Jombart iz Klevevža srebrno svetinjo; Marija Tavčar srebrno svetinjo.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

66.

Algerska.

Algerska je bila svoje dni roparska država pod nadvisostjo turško, od 1830. l. pa je francoska naselbina v severni Afriki med Marokom in Tunisom. Na 6690 □ miriam. ima nekaj čez 3.000.000 duš. Domačinov je okolo 2.700.000 duš, ostali so Evropejci; samih vojakov je do 70.000. Domačini algerski so Berberci, to je prvotni stanovniki, pa Arabci, unih podjarmitelji. Berberce nazivajo tudi Kabilce, katero ime je sploh znano po Evropi. Pa še eno imé imajo, namreč Cuavi, ki je na slabem glasu pri nas. Arabci prebivajo po ravninah in stanujejo v šotorih, zvečine so kočevniki, ki pasejo mnogobrojne svoje čede po razsežnih pokrajinah algerske Sahare. Berberci so naseljeni največ v gorah, zato jim velé džebelci ali gorjanci, imajo stalna domovja, sejejo žito, ukvarjajo se s sadjarstvom, z rokodelstvom itd. Pri obojih pa se nahajajo tudi take rodovine, ki po nekoliko kočujejo, po nekoliko pa se držé doma; pridelujejo toraj žito, ukvarjajo se z vzgojevanjem datljev po zelenicah saharskih, in popasejo one stepe, ki ležé ob njih stanovališčih. Vere so muhamedanske.

Prirodopisno se delí Algerska na tri kosove: na primorski kos Tel nazivan, ki je jako rodovita lesnata planina z različnimi pogorji, katerih vrhunci imajo do 2887 m/ višine; potem na rodovite dolove in mnoga slana jezera, in konečno na pustinjo, katera nima nobene prave meje. Rek je mnogo ali malih, in blizu ustja plovnih; največa reka je Šelif. Podnebje je srednomorsko, sredna letna toplina je 15° R., na jugu se ve da malo viša. Kar se tiče mineralov, dobiva se železo, svinec in baker. Bogato pa je rastlinstvo, tu rodeva razno žlahno sadje, vinski trs, olje, tabak, pavola itd. Algerska ima mnogo velblodov, izbornih konj, velike črede goveje živine in bravine. Izvaža sila štručevih peres in drugega lepega perja, korale in pijavke. Obrt domača propada, a francoska nasproti ne narašča tako, da bi mogla ta primanjkljaj nadomestovati.

Politiški je Algerska razdeljena na tri pokrajine, na Algiersko, na Oransko in na Konstantinsko. Na čelu vsem trem je generalni guverner, ki stoluje v Algieru, in ima najvišjo civilno in vojaško oblast; na roko mu gré više svetništvo. Vsaka pokrajina ima svojega načelnika, ter se delí na vojaški urad za južne kraje, in na

civilni urad za urejene kraje. Domače prebivalstvo se samo upravlja, Berberci po demokratsko, Arabci po aristokratsko po svojih načelnikih, ki jih vlada potrjuje. Samo v kazenskih zadevah so vsi podrejeni sodiščem francoskim. Dohodki ne pokrivajo stroškov, nekaj tudi zato ne, ker vlada mnogo potrosi na šole, in to ne samo za Evropejce, ampak tudi za domačine.

Glavno mesto Algier stoji amfiteatralno na bregu morskem, ter ima na griču grad kazba, ki je bil nekdanj sedež dejev; sedaj je trdnjava. Todi so nameščeni najviši uradi civilni in vojaški in katoliški škof; tu je tudi borsa, banka, muzej, javna knjižnica, zvezdarna, gledališče itd. Mošej je deset, cerkev katoliških tudi več. Tu so tudi navadne šole in drugi naučni zavodi, na katerih se njeguje vzlasti francosčina, arabščina, matematika, prirodoznanstvo, zemljepisje, zgodovina in risanje. Znamenita poslopja so mošeje, eno so sezidali ubogi robovi kristijanski. Potem je pet kasarn za robove; to so mračni koridori, po katerih so nekdanj spali in počivali ubogi kristijanski robovi po trudapolnem delu, ter sanjali o domovini in njenih lepotah. Mesto je bilo uže popreje na glasu zaradi baterij, brodovja in predrznosti stanovnikov. Francozi so utrdbe še bolj raztegnili in razširili. Ko so se mesta polastili, dobili so bogat plen: dvanajst vojnih brodov, 1500 mesingastih kanon, v arsenalu cele kupe raznega orožja za pehoto, konjico in mornarico, in v gradu do 10.000.000 tolarjev. Odkar je Algerska pod francosko oblastjo, dobiva glavno mesto bolj in bolj evropejsko lice. Pristavišče je jako utrjeno in popolnoma varno, ter ima svetilnik. Ozke in krive ulice se umikajo prostranim, in nove hiše se stavijo po evropejskem slogu in ukusu. Stanovnikov utegne biti v pravem mestu 55.000; največ je domačinov in Francozov, potem Španjolcev, Italijanov, Turkov, Judov, in še nekaj drugih. Algier je središče trgovini cele naselbine, vsako leto obiše pristanišče čez 2000 brodov.

Algerska je bila v starodavnem času nekaj pokrajina Numidska in nekaj Mavritanska. Za gospostva rimskega je bila vtelesena pokrajini Afriški. Ko so jo bili Vandali opustošili, potem so jo vzeli v last Bizantinci, a njim so jo izpulili Arabci, ki so se kot gospodarji v njej naselili. V 13. stoletju se je zdrobila na več malih kneževin. Ko so bili Mavri s Španjolskega pregnani, pribežali so v Algersko. Potem se je vnela vojska s Španjolci, kateri so se polastili Orana (1506. l.), in tudi samega Algiera (1509. l.) Toda 1516. l. je morski tolovaj Horuk se narinil za sultana Algerskega, in po smrti njegovi 1518. l. se je brat njegov Chairedin podal sultanu turškemu, s čegar pomočjo je potem Španjolce izgnal. Od slej je bila Algerska ena tako nazivanih držav barbarskih, ki je s svojim tolovajstvom na morju bila dolgo časa strah in groza Evropi. Še le po skončanih vojskah Napoleonskih so vlade pomislile o tem, da bi se konec naredil temu tolovajstvu, in zato so poslale več ekspedicij proti Algerski, da jo v strah primejo. Posledno ekspedicijo so odposlali Francozi 1830. l. pod maršalom Bourmontom, ki je Algersko prisilil na udajo, in tako je postala naselbina francoska. Ali trajalo je vrlo dolgo,

preden so si Francozi mogli podvreči domače prebivalstvo, ki je pod različnimi načelniki ustajalo, in se jim trdovratno upiralo. Posebno odličen načelnik je bil Abdel Kader, porojen 1807. l. v Maskari. S svojim očetom je 1827. l. moral pobegniti pred dejem algerskem. Pobegnila sta v Egipt, kjer se je Abdel Kader seznanil z evropsko civilizacijo. Ko je bila Algerska premagana od Francozov, vrnil se je Abdel Kader domov in se postavil na čelo upornim rojakom, da izvojuje narodno nezavisnost. Vojska ta, narodska in verska, trajala je dolgo. Abdel Kader si je ustrojil dobro izvežbano vojno, ki je prizadevala mnogo preglavic Francozom, on sam pa, kedar je bil poražen, umeknil se je v notranje kraje, nabral novih sil, in na to je zopet čil udaril na neprijatelja. Naposled pa, ko je bil obkoljen z vseh strani, udal se je 1847. l. generalu Lamoriciereu s to pogodbo, da ga odpeljejo na Sirkso ali v Egipt. No, vlada francoska ni priznala tega dogovora, in Abdel Kader je živel nekaj let kot jetnik v citadeli Toulonski, potem še drugej. Še le Ludovik Napoleon ga je izpustil 1852. l., ter poslal v Brusu v Mali Aziji, odkazavši mu letno pokojnino. V vojni 1870. l. se je Abdel Kader ponudil Francozom v službo proti Pruski. Abdel Kader je spisal tudi filozofsko nabožno delo, ki je prišlo 1858. l. tudi v francoskem prevodu na svetlo.

Dostaviti je treba, da se Algerska vkljub porazu Abdel Kaderinega ni dala popolnoma ustrahovati. Pri vsaki priliki je poskušala, da se pobuni in odtrga, to je poskušala po nekoliko tudi za francosko-nemške vojske. Pa tudi z uravnavanjem zemlje so imeli Francozi marsikatero sitnosti in zapreke, sistem za sistemom se je jim izjalovil. Ali dandanes se je v obče zasukalo vse na bolje, tako da se Algerska uže smatra kot druga ali mlada Francoska.

Podučne stvari.

Nasledki „šnopsa“.

(Dalje.)

Čas božje službe ob nedeljah in zapovedanih praznikih, kakor tudi drugi prepovedani časi, bili so mu navidezno sveti. Očitno ob takih trenutkih iz njegove štacune in gostilne nikdo ničesa prejel ni. Kadar je zvon ljudi k molitvi opominjal, molil je Plahtač navadno „Angeljevo češčenje“ sam gostom svojim glasno. Ob policijski uri zvečer imel je navadno zakupno hišo uže zaprto. In tako mu skoraj še nobeden kaj posebnega očitati ni mogel.

Za pogostovanje ljudi imel je v zakupni hiši dve sobi; prva večja, bolj priprosto opravljena, bila je namenjena kmetskim ljudem, druga zakotna in gosposko urejena, pa mestnim lahkoživcem, kateri so Plahtača, osobito pa njegovo Beto vedno pogosteje obiskovali. — Točil je tudi vsakim tem različno vino, kmetom in navadnim delavcem slabše, a gosposkim ljudem pa boljše vrste. Prvi je to zasledil Žvanov Šimen, po poslu svo-

jem krojač, kateri bil je tudi kaj prefrigan človek. To se je pa tako-le zgodilo: Neko nedeljo proti večeru obrije se ter po gosposko opravi in natakne si naočnike. Tak poda se pri Plahtaču naravnost v gosposko sobo med druge mestne goste; tako nepoznan dobi tudi on vina iz soda, iz katerega se je gospôdi točilo. Ta bil je prvi, ki je Plahtača pričel slediti in ga v njegovih nakanah nekako opazovati in spoznavati. Tu in tam je med Zalesčani uže kako črhnil o tem, da Plahtač in njegova Beta nista tako blaga človeka, kot se na videz kaže, da jim nista tako naklonjena, kot se jim hlinita in za kakoršine ja smatrajo.

Opazoval je ta večer še posebno Beto, kako se onim mestnim lahkomisljencem liže, pri kojih kaj več okroglega čuti. Tudi to mu ni bilo po volji. Sklepal je prec v svoji prebrisani glavici, da to nekam kaže, in motil se ni, kakor bomo pozneje iz činov razvideli. — Taka in enaka opazovanja nakanil je krojač Šimen potem še večkrat. Enako, kot iz početka in dalje gospodom, lizala se je Beta tudi bolj premožnim kmetskim možem, osobito pa še fantom. — Kjer je kaj čutila, tam bila je vsa medena.

Plahtač preskrbel se je med časom tudi prav dobro z naravnim žganjem, še bolje pa s špiritom. Oni delavci, kateri so mu zakupno hišo bili po njegovem načrtu in okusu predelali, dobili so ob istem času uže pravo slast po žganji pri njem. Obiskovali so ga skrivaj, navadno zvečer, ali pa od časa do časa tudi ob nedeljah med službo božjo, ter so lep del svojega medtedenskega zaslužka pri njem na žganji zapili.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Dobrova 8. okt. (*Razne slavnosti. Javna zahvala in drugo.*) Po istem sporedu, kot druga leta, vršila se je tukaj na Dobrovi tudi letos prelepa slovesnost božje poti. Vsako soboto in ob dnevih pred prazniki je med tem časom dohajala obilna množica pobožnih romarjev od blizu in daleč le-sem na Dobrovo. Ob vsakem takem in naslednjem dnevu imelo je po pet visokoč. in polno-naslovljenih gg. duhovnikov s spovedovanjem čez glavo koristnega dela za izveličanje duš; dokaz temu najboljše je to, da je bilo tukaj med tem časom do 4000 pobožnih romarjev spovedanih in obhajanih.

Ob teh dnevih pomagali so sporedoma domačima gospodoma duhovnikom tudi še ti-le gospodje spovedati in božjo službo opravljati: Milostljivi prošt dr. Jarc, prečastiti prelat dr. Čebašek, knezoškofijski svetovalec Bohinec, katehet Smerekar, prof. dr. Marinko in prečastiti očetje frančiškani ljubljanski. Več izmed imenovanih gospodov prevzelo bilo je med tem časom tudi cerkvene govore, v katerih so pobožne romarje kaj ginljivo spodbujali, Marijo prav častiti in za zveličanje svoje skrbeti. Vreme bilo je, izvzemši en sam dan, božji poti ves čas kaj milo in ugodno.

Veliki altar dobil je po darežljivosti posebnega dobrotnika in prizadevanji domačega neutrudljivega gosp.